

ایفای تعهدات مالی کارفرما

«حقوق مهندسی» عنوان جدید و بدیعی است که خوانندگان می توانند درباره آن تأمل کنند. در بادی امر شاید چنین بنماید که «حقوق» را با «مهندسی» سنجیختی نیست و از تطابی بین این دو نمی توان یافت. حال این که در کشور مانیز چون دیگر کشورها، در حوزه علوم مهندسی، قوانین و مقررات بی شماری به تصویب رسیده و هم اکنون نیز اجرا می شود، گاهی در اجرای آن ها اختلافاتی بین اشخاص به وجود می آید که نیازمند حل اختلاف است. با اضافه شدن واژه «حقوق» به واژه «مهندسی» دایره مطالعات حقوق کوچک تر و تخصصی تر می شود.

آن چه در این صفحه راجع به حقوق مهندسی مورد بررسی قرار خواهد گرفت، نوعاً موضوعات عملی و کاربردی را شامل خواهد شد و سعی ما بر این است که از جنبه نظری کم تر به مطالب پرداخته شود و جنبه های عملی و پراتیک برجسته تر از سایر جنبه های ذی مدخل باشد. اینک به ادامه مبحث می پردازیم:

پیمان از عقود معوض است، بدین معنا که انتقال مال یا عمل یکی از طرفین پیمان در مقابل انتقال مال

یا عمل طرف دیگر قرار دارد. مهم ترین تعهد پیمانکار انجام عملیات موضوع پیمان و اصلی ترین تعهد کارفرما پرداخت صورت وضعیت های پیمانکار است. این دو تعهد اساسی در مقابل هم قرار دارد. به بیان دیگر، پیمانکار موضوع پیمان را انجام نمی دهد مگر در مقابل دریافت وجوه صورت وضعیت های خود از کارفرما و کارفرما نیز صورت وضعیت های پیمانکار را پرداخت

نمی کند مگر در ازای انجام کار، توسط پیمانکار. با این حال، شرایط عمومی پیمان مشحون از تعهدات خرد و کلانی است که در راستای موضوع پیمان قرار می گیرد. به عبارت دیگر هر چند پرداخت صورت وضعیت های پیمانکار از مهم ترین تعهد کارفرماست و گر چه اجرای عملیات موضوع پیمان از اصلی ترین تعهدات پیمانکار است مع الوصف برای اجرای موضوع پیمان، تعهدات دیگری نیز بر عهده آن دو قرار دارد که طبیعت پیمان آن را اقتضا می کند. مثلاً تحویل زمین، تصویب برنامه زمانی تفصیلی، ابلاغ پیمان، تعلیق پیمان، حفظ و نگهداری اشیای تاریخی – فرهنگی، معرفی مهندس مشاور یا مدیر طرح به پیمانکار، آزاد کردن تضمین های پیمانکار و سایر تعهدات دیگر، از جمله تعهدات کارفرماست که باید در مقابل پیمانکار انجام دهد.

همین طور تحویل گرفتن کارگاه، معرفی سرپرست کارگاه به کارفرما، تجهیز کارگاه، پرداخت دستمزد کارگران، تأدیه مطالبات پیمانکاران جزء، تأمین نیروی انسانی مورد نیاز، تهیه برنامه زمانی تفصیلی و گزارش ماهانه، آماده نگهداشتن

برنامه، نمودارها و جدول های پیشرفت کار، کنترل نقاط نشانه و مبدأ از لحاظ تطبیق با نقشه ها و چندین تعهد دیگر از جمله تعهدات پیمانکار در برابر کارفرماست. ذکر وظایف و مسؤولیت ها در پیمان یا هر قرارداد دیگری می تواند به آسانی صورت گیرد اما آن چه دارای اهمیت اساسی است این است که در تنظیم قرارداد باید عناصر اصلی قرارداد به نحو روشنی رعایت شود. عناصر اصلی پیمان را با طرح پرسش هایی به شرح زیر می توان ذکر کرد تا نقاط قوت و ضعف پیمان را دریابیم:

۱- چه کسی در برابر چه کسی متعهد به انجام کاری یا خودداری از انجام چه کاری یا تسلیم چه چیزی است؟

۲- کارفرما در مقابل پیمانکار متقابلاً انجام یا خودداری از انجام چه کاری یا تسلیم چه چیزی را بر عهده می گیرد؟

۳- تعهدات مقابل دو طرف در چه زمان یا زمان هایی باید انجام شود؟

۴- آیا تعیین زمان انجام تعهد یا کارفرماست یا پیمانکار؟

۵- مکان ایفای هر یک از تعهدات کجاست؟

۶- اگر هر یک از کارفرما و پیمانکار به تعهد خود عمل نکرد، چه خواهد شد؟

۷- اگر انجام هر یک از تعهدات نامقدور شد، چه خواهد شد؟

۸- آیا قطعیت یافتن قرارداد، موکول به تحقق شرایط خاصی است؟

۹- آیا ایفای تعهد یکی از طرفین، موکول به تحقق شرایط یا

دار مطالبات ناشی از صورت وضعیت های خود را از کارفرما دریافت دارد.

در تعیین شروط قراردادی، مسأله ضمانت اجرائی یا سانسکیون هر یک از شروط، نقش اساسی و مهمی ایفا می کنند. یک مثال ساده می تواند اهمیت قضیه را به عینه نشان دهد: با دوست خود در ساعت معینی قرار ملاقات می گذارید. به او شرط در لسان عربی «شروط» است. «شرایط» جمع مکرر «شریطه» اصطلاح نه چندان مناسبی است که برای شرایط عمومی پیمان اختیار و انتخاب شده است. بهتر بود به جای «شرایط عمومی پیمان» از عبارت «شروط عمومی پیمان» استفاده می شد. به هر روی، هر یک از مسؤولیت های که در گردن کارفرما یا پیمانکار است جنگلی وابسته به سندن اصلی یا موافقت نامه است. یعنی ابتدا پیمانکار و کارفرما با امضای موافقت نامه، عقد اصلی پیمان را منعقد و امضا کرده اند و سپس همه تعهدات مندرج در شرایط عمومی پیمان را پذیرفته اند از این رو، منشأ و مبنای تعهدات طرفین در شرایط عمومی پیمان، موافقت نامه ای است که التزام کلی

و اصلی دو طرف را ایجاد کرده است. کسی که تعهد به سودا و تعین شده حق دارد که استیفای تعهد را از طرف مقابل بخواهد و طرفی که متعهد شده، ملزم و مکلف به انجام آن تعهد است. پس در شرایط عمومی پیمان هر دو طرف به تناسب تعهدات مندرج در پیمان، در عین حال که مسؤولیت انجام کار یا انتقال مالی را به عهده گرفته است متقابلاً در خصوص سایر تعهدات طرف دیگر حق دارد که از او انجام تعهد را بخواهد. مثلاً اگر حق دارد که انجام کار موضوع پیمان را از پیمانکار بخواهد متقابلاً پیمانکار نیز حق

در حوزه حقوق مسایل بسیار جدی تر و خشک تر و انعطاف ناپذیر تر است. تعهد یا شرط باید دارای جزای شرط جدی باشد تا متعهد به سهولت نتواند از مسؤولیت قراردادی خویش شانه خالی کند و در صورت ایجاد خسارت به طرف دیگر، به راحتی خسارت وارد شده قابل جبران باشد. این است که تعیین ضمانت اجرائی یا سانسکیون یا همان جزای شرط، دارای اهمیت فوق العاده ای است و نبود آن می تواند منشأ سوءاستفاده برای طرفی باشد که تعهدات قراردادی وی فاقد ضمانت اجرائی است

مطلب دیگر این که، موضوع هر یک از تعهدات می تواند انتقال مال یا انجام عمل یا هر دو، توأمان باشند. به همین جهت مطابق ماده ۲۱۴ قانون مدنی «مورد معامله باید مال یا عملی باشد که هر یک از متعاملین تعهد تسلیم یا ایفای آن را می کند».

گرچه سند پیمان، موضوع پیمان را تعریف نکرده اما از استقراء در دیگر مواد شرایط عمومی پیمان به ویژه ماده های ۱۲ و ۱۳ می توان موضوع پیمان را چنین تعریف کرد: «موضوع پیمان عبارت است از کارهای دایمی انجام شده و مصالح و تجهیزات به کار رفته در کارگاه» پس با توجه به ماده ۲۱۴ قانون مدنی، از آن جا که انجام موضوع پیمان به عهده پیمانکار است لذا انجام کار و انتقال مال (مصالح و تجهیزات) از سوی پیمانکار در برابر کارفرما تعهد شده است.

ما به ازای این تعهد پیمانکار، تعهدات و مسؤولیت های مالی کارفرما است که در ماده های ۳۴، ۳۷، ۵۰، ۵۱، ۵۲ شرایط عمومی پیمان به صورت انتقال مال (پرداخت پول) پیش بینی شده است.

پیمانکار موضوع پیمان را انجام نمی دهد مگر در مقابل دریافت وجوه صورت وضعیت های خود از کارفرما و کارفرما نیز صورت وضعیت های پیمانکار را پرداخت نمی کند مگر در ازای انجام کار، توسط پیمانکار

تاکید باید منتظر دوست خود باشد. در مثال دیگر، دوستانی با هم قرار ملاقاتی برای تجمع در خانه دوستی می گذارند و برای حضور به موقع و ایجاد نظم عمومی در حضور، مقرر می شود که هر کس دیرتر از موعد مقرر حاضر شود باید یک جعبه شیرینی یا خود هواره بپسورد. این امر نوعی جریمه دوستانه است که افراد بین خود تعیین کرده اند تا همگی حضور خود را در ساعت مشخص در محل تعیین شده، تضمین کنند. اصولاً حوزه اخلاقی یا حوزه حقوق متفاوت است،

صلاً حوزه اخلاق یا حوزه حقوق متفاوت است. در حوزه حقوق مسایل بسیار جدی تر و خشک تر و انعطاف ناپذیر تر است. تعهد یا شرط باید دارای جزای شرط جدی باشد تا متعهد به سهولت نتواند از مسؤولیت قراردادی خویش شانه خالی کند و در صورت ایجاد خسارت به طرف دیگر، به راحتی خسارت وارد شده قابل جبران باشد. این است که تعیین ضمانت اجرائی یا سانسکیون یا همان جزای شرط، دارای اهمیت فوق العاده ای است و نبود آن می تواند منشأ سوءاستفاده برای طرفی باشد که تعهدات قراردادی وی فاقد ضمانت اجرائی است.

